

*Др Стефан Шокињов, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу
ORCID: 0000-0003-3738-6835*

*Изворни научни рад
УДК: 347.78
DOI: 10.46793/UPSSXII.6895*

ГЕОГРАФСКЕ ОЗНАКЕ ЗА ЗАНАТСКЕ И ИНДУСТРИЈСКЕ ПРОИЗВОДЕ*

Резиме

У Европској унији је могуће регистровати ознаке географског порекла за вина, ароматизована вина, жестока алкохолна пића и пољопривредне и прехранбене производе. Од 1. децембра 2025. године уводи се могућност установљења географских ознака за занатске и индустријске производе. Поступак установљења географске ознаке подељен је у две фазе: националну и унитарну, при чему на нивоу Европске уније поступак спроводи Европски завод за интелектуалну својину (EUIPO). Изузетно је могуће спровести и поступак директне регистрације. Установљена географска ознака за занатски или индустријски производ аутоматски је заштићена на територијама свих држава чланица Европске уније. Иако је за обележавање географског порекла занатских и индустријских производа одабрана географска ознака, предвиђена је, за разлику од TRIPS-а, апсолутна правна заштита. За међународну регистрацију географске ознаке за занатски или индустријски производ установљене у Европској унији, а у складу са Женевским актом Лисабонског споразума из 2015. године, надлежна је Европска комисија. Европска комисија је овлашћена да у прописаним случајевима интервенише преузимајући одлучивање у поступку установљења географске ознаке из државе чланице ЕУ.

Кључне речи: *географске ознаке, занатски и индустријски производи, право индустријске својине, Европска унија.*

* Рад је резултат истраживања на пројекту Правног факултета Универзитета у Крагујевцу: „Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније”, који се финансира из средстава Факултета.

1. Увод

У Европској унији су у области ознака географског порекла успостављени правни режими за означавање: вина,¹ ароматизованих вина,² жестоких алкохолних пића³ и других пољопривредних и прехранбених производа.⁴ Од 1. децембра 2025. године уводи се могућност заштите географског порекла за занатске и индустријске производе и то тако да се географско порекло ових производа штити географским ознакама. Географске ознаке су врста ознака географског порекла. Осим географском ознаком, географско порекло роба и услуга може се, по основу Париске Конвенције и Лисабонског Аранжмана, штитити и именом порекла. Што се Европске уније тиче, за вина и пољопривредне и прехранбене производе предвиђено је установљење како имена порекла, тако и географских ознака.⁵ Међутим, за означавање географског порекла занатских и индустријских производа предвиђена је само географска ознака.⁶ Географске ознаке су на међународном нивоу први пут

¹ Regulation (EU) 1308/2013 of the European Parliament and of the Council of 17th December 2013 establishing a common organisation of markets in agricultural products and repealing Council Regulations (EEC) No 922/72, (EEC) No 234/79, (EC) No 1037/2001 and (EC) No 1234/2007 (OJ L 347 of 20.12.2013), Art. 92 – 123.

² Regulation (EU) No 251/2014 of the European Parliament and of the Council of 26th February 2014 on the definition, description, presentation, labelling and the protection of geographical indications or aromatised wine products and repealing Council Regulation (EEC) No 1601/91 (OJ L 84 of 20.03.2014).

³ Regulation (EU) 2019/787 of the European Parliament and of the Council of 17th April 2019 on the definition, description, presentation and labelling of spirit drinks, the use of the names of spirit drinks in the presentation and labelling of other foodstuffs, the protection of geographical indications for spirit drinks, the use of ethyl alcohol and distillates of agricultural origin in alcoholic beverages, and repealing Regulation (EC) No 110/2008 (OJ L 130 of 17.05.2019).

⁴ Regulation (EU) No 2024/1143 of the European Parliament and of the Council of 11th April 2024 on geographical indications for wine, spirit drinks and agricultural products, as well as traditional specialities guaranteed and optional quality terms for agricultural products, amending Regulations (EU) No 1308/2013, (EU) 2019/787 and (EU) 2019/1753 and repealing Regulation (EU) No 1151/2012 (OJ L series of 23.04.2024).

⁵ Хасић, Т., Маринковић Рачки, А., *Заштита традицијских производа примјеном земљописних ознака у Еуропској унији након ступања на снагу Женевског акта на Лисабонски споразум*, Правни вјесник, бр. 1/2022, стр. 116.

⁶ С тим што се према Регулативи о деловању Уније након њеног приступања Женевском акту Лисабонског аранжмана о именима порекла и географским ознакама бр. 2019/1753 од 23. октобра 2019. године, чл. 1(2), под изразом „географска ознака“ подразумевају: име порекла (*appellation of origin*), ознака порекла (*designation of origin*) и географска ознака (*geographical indication*)! Ово је у складу са схватањем према којем су географске ознаке шири појам од имена порекла (Zappalaglio, A., *Getting art 22(1) TRIPS right: a commentary on the definition of Geographical Indication from an EU perspective with a focus on wines*,

дефинисане Уговором о трговинским аспектима права интелектуалне својине (даље у тексту: *TRIPS*). Према чл. 22 *TRIPS*-а географске ознаке су „ознаке којима се роба идентификује као роба пореклом са територије државе чланице или региона или локалитета са те територије, када се квалитет, реноме или друге карактеристике робе суштински могу приписати њеном географском пореклу.“ Разлика између имена порекла и географске ознаке је у интензитету повезаности производа и географског подручја. У случају имена порекла та повезаност је већа јер се целокупни процес производње мора обавити на именованом географском подручју,⁷ док је у случају географских ознака довољно ако се само једна фаза производње обавља на именованом географском подручју.⁸ Такође, у случају географских ознака заштита није условљена идентификацијом вишег квалитета производа у односу на исту врсту производа пореклом из неког другог подручја. Довољно је да се репутација производа доводи у везу са географским подручјем чији је назив конститутивни део географске ознаке.⁹

На основу чл. 118(1) Уговора о функционисању Европске уније (УФЕУ) Европски парламент и Савет овлашћени су да поступајући по правилима редовне законодавне процедуре предузимају мере за конституисање унитарних права индустријске својине, као и за увођење централизованих режима за признање права, координацију и контролу. Унитарно право индустријске својине је наднационално субјективно право индустријске својине које се од стране Европске комисије, Завода за интелектуалну својину Европске уније или Европског завода за патенте признаје за територију Европске уније. На основу чл. 207(2) Европски парламент и Савет поменута законодавна овлашћења остварују у форми регулативе. Тако су 18. октобра 2023. године Европски парламент и Савет донели Регулативу о заштити географских ознака за

Journal of World Investment & Trade, No 2/2022, стр 13, <https://ssrn.com/abstract=4099011> (17.12.2023)).

⁷ Додуше сировине попут животиња, меса и млека могу потицати и из неког другог краја. Тако се нпр. за производњу Пармске пршуте могу користити свиње из других региона северне и централне Италије (Moir, H., *Geographical Indications: EU policy at home and abroad*, Paper presented at the: IP Statistics for Decision Makers (IPSDM), conference, Sydney 15-16 November 2016, стр. 5).

⁸ Kur, A., Dreier, T., Luginbuehl, S., *European Intellectual Property Law, Text, Cases and Materials*, Edward Elgar Publishing Cheltenham 2019, стр. 442.

⁹ Miribung, G., *Changes Happen Slowly - Some Comments on Geographical Indications Between the Geneva Act and Regulation 2019/1753*, European Food and Feed Law Review, No. 1/2020, стр. 27. Увођење елемента репутације у појам географске ознаке значи да се у праву ознака географског порекла већа важност придаје заштити интереса произвођача него заштити потрошача од довођења у заблуду (Moir, H., *нав. чланак*, стр. 4).

занатске и индустријске производе (даље у тексту: Регулатива).¹⁰ Овај чланак је посвећен презентовању садржаја наведене Регулативе.

2. Активности које су претходиле усвајању Регулативе

Рад на успостављању система за регистрацију ознака географског порекла за занатске и индустријске производе започео је 2011. године када је Европска комисија (даље у тексту: Комисија) објавила Комуникацију *Јединствено тржиште за права интелектуалне својине...* у којој је навела да географске ознаке служе повезивању квалитета производа са његовим географским пореклом, да се у Европској унији у само једној трећини земаља ознаке географског порекла за непољопривредне производе штите *sui generis* правом, док се у осталима правна заштита спроводи по основу права конкуренције, потрошачког права или путем колективних жигова или жигова гаранције, те да ће Комисија наручити израду студије изводљивости ради детаљне анализе националних правних режима за заштиту ознака географског порекла за непољопривредне производе и процену економског потенцијала њихове правне заштите (на јединственом тржишту).¹¹

Студија израђена на 328 страна и са анексом који је садржао детаљан преглед националних правних режима заштите географског порекла непољопривредних производа објављена је у марту 2013. године.¹² У априлу 2013. године Комисија је, имајући у виду поменуту студију, организовала јавну расправу и као резултат јавне расправе 2014. издала тзв. Зелену књигу.¹³ У

¹⁰ *Regulation (EU) 2023/2411 of the European Parliament and of the Council of 18 October 2023 on protection of geographical indications for craft and industrial products and amending Regulations (EU) 2017/1001 and (EU) 2019/1753, OJ L series of 27.10.2023.*

¹¹ *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A Single Market for Intellectual Property Rights. Boosting creativity and innovation to provide economic growth, high quality jobs and first class products and services in Europe, Brussels, 24.05.2011 COM(2011) 287 final, стр. 16.*

¹² *Study on geographical indications protection for non-agricultural products in the Internal Market (Insight Consulting/REDD/OriGIn, 18.02.2013).* Није то била једина студија израђена у процесу успостављања унитарног система за заштиту географског порекла непољопривредних производа. Тако је 2020. године објављена Студија о економским аспектима заштите географских ознака за непољопривредне производе на нивоу Европске уније (VVA/ECORYS/ConPolicy), док је 2021. године израђена Студија о контроли и спровођењу правне заштите географских ознака за непољопривредне производе у Европској унији (VVA/AND International). То све показује колико се у Европској унији озбиљно приступа активностима правног регулационог, поготово у области права индустријске и уопште интелектуалне својине.

¹³ *Green Paper, Making the most out of Europe's traditional know-how: a possible extension of geographical indication protection of the European Union to non-agricultural products, Strasbourg 15.07.2014 COM(2014) 469 final.*

Зеленој књизи се прво констатује да према *TRIPS*-у заштита географског порекла није ограничена на пољопривредне производе. А затим се указује на правну фрагментираност у области ознака географског порекла за занатске и индустријске производе. Наиме, у Европској унији је *sui generis* систем заштите географског порекла непољопривредних производа (до тада био) успостављен у петнаест држава чланица и то тако што је у тринаест држава чланица¹⁴ обухватао целу територију, док се у Белгији и Шпанији примењивао само у Валонији односно Мурсији. У осталим државама на ову правну материју примењивали су се прописи о сузбијању нелојалне конкуренције, заштити потрошача и заштити робних жигова. Међутим, и тамо где је функционисао *sui generis* систем заштите географског порекла непољопривредних производа, постојале су разлике између држава чланица у смислу да је у неким правна заштита обухватала све непољопривредне производе, у неким само неке врсте производа (нпр. керамика), а у неким тачно одређени производ (нпр. ножеви Солинген).¹⁵ Поред тога, уочене су разлике у погледу дефинисања ознаке географског порекла, поступка регистрације, административних такси и надзорног режима.¹⁶ У Зеленој књизи је било постављено укупно 45 питања у вези са унитарном правном заштитом ознака географског порекла за непољопривредне производе и Комисија је позвала све заинтересоване да одговоре односно своја мишљења по постављеним питањима доставе Комисији до 28. октобра 2014. године. Резултати јавне расправе су презентовани 19. јануара 2015. године, а објављени у јуну 2015. године.

Следећи корак је била Резолуција Европског парламента од 6. октобра 2015. године о могућем проширењу заштите географског порекла на непољопривредне производе.¹⁷ Овом резолуцијом Европски парламент позвао је Комисију да након јавне расправе, а користећи се најбољим искуствима стеченим у вези са заштитом географског порекла пољопривредних производа, сачини законодавни предлог у циљу успостављања јединственог европског система за заштиту географских ознака непољопривредних производа. Као што видимо, Европски парламент предлаже, уместо хармонизованог система националне правне заштите, систем унитарне заштите и то само географском ознаком.¹⁸ Такође сугерише: да се обележавање географског порекла дозволи и путем назива који нису географски,¹⁹ као и нетекстуалним ознакама и

¹⁴ Бугарска, Хрватска, Чешка, Естонија, Француска, Немачка, Мађарска, Литванија, Пољска, Португалија, Румунија, Словачка и Словенија.

¹⁵ Зелена књига, стр. 8.

¹⁶ Исто, стр. 14.

¹⁷ *European Parliament resolution of 6th October 2015 on the possible extension of geographical indication protection of the European Union to non-agricultural products (2015/2053(INI))*, OJ C 349 of 17.10.2017.

¹⁸ Исто, тач. 3.

¹⁹ Исто, тач. 42.

символима,²⁰ који су недвосмислено повезани са местом порекла, да је неопходно успоставити јединствени, стандардизовани јавни регистар географских ознака за непољопривредне производе,²¹ да би се поступак установљења географске ознаке требао спроводити у две фазе: прво на националном нивоу, а онда на нивоу Европске уније,²² а да би на нивоу Европске уније тај задатак требало поверити Заводу за интелектуалну својину ЕУ.²³

У међувремену се на међународном нивоу у оквиру Лисабонског система заштите ознака географског порекла догађа промена од значаја за заштиту географског порекла непољопривредних производа у Европској унији. Наиме, 2015. године закључен је Женевски акт Лисабонског аранжмана. За разлику од Лисабонског аранжмана из 1958. године, по основу Женевског акта се осим имена порекла могу штитити и географске ознаке како су дефинисане *TRIPS*-ом и чланице Женевског акта могу сем држава постати и међународне организације. Европска унија је 2019. године приступила Женевском акту Лисабонског аранжмана²⁴ и то је у великој мери убрзало успостављање унитарног система заштите географског порекла за непољопривредне производе због тога што је Европска унија, као чланица Женевског акта из 2015. године, морала на целој својој територији осигурати заштиту ознака географског порекла из трећих земаља чланица Женевског акта из 2015. године и то за све, а не само за пољопривредне и прехранбене производе.

Убрзо пошто је 26. фебруара 2020. године ступио на снагу Женевски акт Лисабонског аранжмана, Савет Европске уније објављује закључке о политици интелектуалне својине и ревизији унитарног система индустријског дизајна.²⁵ У тачки 10 овог обавештења Савет саопштава да је примајући к знању Резолуцију Европског парламента од 6. октобра 2015. године спреман размотрити увођење *sui generis* система правне заштите географског порекла

²⁰ Исто, тач. 43.

²¹ Исто, тач. 47.

²² Исто, тач. 49.

²³ Исто, тач. 50. Ово је битно јер послови заштите географског порекла пољопривредних производа спадају у делокруг Комисије, односно прецизније (према: Moir, H., *нав. чланак*, стр. 5): Генералног директората Комисије за пољопривреду и рурални развој.

²⁴ *Council Decision (EU) 2019/1754 of 7th October 2019 on the accession of the European Union to the Geneva Act of the Lisbon Agreement on Apellations of Origin and Geographical Indications*, OJ L 271 of 24.10.2019. У тачки 5. Преамбуле ове Одлуке, наводи се да су у Европској унији успостављени уједначени и свеобухватни системи заштите ознака географског порекла за вина (од 1970), за жестока алкохолна пића (од 1989), за ароматизована вина (од 1991) и за остале пољопривредне и прехранбене производе од 1992. године и да је заштита пољопривредних ознака географског порекла у искључивој надлежности Уније.

²⁵ *Council conclusions on intellectual property policy and the revision of the industrial designs system in the Union*, OJ C 379 I/1 of 10.11.2020.

непољопривредних производа. Недуго затим, 25. новембра исте године, Комисија објављује Комуникацију о акционом плану за право интелектуалне својине...²⁶ У овој Комуникацији Комисија наводи да су ознаке географског порекла део европске културне баштине²⁷ и да доприносе еколошкој и привредној одрживости руралног развоја због чега се понекад називају и „руралним правима интелектуалне својине.“²⁸ Затим Комисија најављује општу реформу система ознака географског порекла у оквиру којег ће размотрити успостављање ефикасног и транспарентног унитарног система заштите географског порекла непољопривредних производа.²⁹ Акциони план су пратиле јавне консултације о мапи пута (*Roadmap consultation*) које су одржане од 30. новембра 2020. до 18. јануара 2021.

Као реакција на акциони план Комисије уследила је Резолуција Европског парламента.³⁰ Ознакама географског порекла посвећено је десет тачака ове резолуције (од 22. до 31). Тако у тачки 22 Европски парламент подсећа да је на нивоу ЕУ заштићено 3300 ознака географског порекла којима се обележава роба вредна више од 75 милијарди еура. Указује даље да је правна заштита географског порекла непољопривредних производа од посебног значаја за програме индустријске стратегије и зелене агенде,³¹ и позива Комисију да сачини предлог одговарајуће регулативе о *sui generis* систему заштите географског порекла непољопривредних производа до краја 2021. године.³²

Комисија је поступила по позиву Европског парламента и, додуше са малим закашњењем, у априлу 2022. објавила Предлог Регулative о географским ознакама за занатске и индустријске производе.³³ Предлогу је приложен радни материјал Комисије као сажетак извештаја о процени утицаја

²⁶ *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Making the most of the EU's innovative potential. An intellectual property action plan to support the EU's recovery and resilience, Brussels, 25.11.2020. COM(2020) 760 final.*

²⁷ „Географске ознаке постају конститутивни део културе, традиције и идентитета“ (Ferrari, M., *The narratives of geographical indications*, International Journal of Law in Context, No. 2/2014, стр. 240).

²⁸ *An intellectual property action plan to support the EU's recovery and resilience...*, стр. 6.

²⁹ *Исто*, стр. 7.

³⁰ *European Parliament Resolution of 11th November 2021 on an intellectual property action plan to support EU's recovery and resilience (2021/2007 (INI)), OJ C 205 of 20.05.2022.*

³¹ *Исто*, тач. 27.

³² *Исто*, тач. 28.

³³ *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on geographical indication protection for craft and industrial products and amending Regulations (EU) 2017/1001 and (EU) 2019/1753 of the European Parliament and of the Council and Council Decision (EU) 2019/1754, Brussels, 13.04.2022 COM(2022) 174 final, 2022/0115 (COD).*

заштите географских ознака за занатске и индустријске производе³⁴ у коме је указано на правну фрагментарност и немогућност Европске уније да извршава своје међународне обавезе по основу Женевског акта Лисабонског аранжмана. Такође су представљене и опције које су Комисији биле на располагању и то: 1. правно необавезујућа препорука државама чланицама да успоставе системе правне заштите ознака географског порекла за занатске и индустријске производе; 2. директива о хармонизацији права ознака географског порекла држава чланица; 3. проширење заштите ознака географског порекла пољопривредних и прехранбених производа на занатске и индустријске производе; 4. Реформа права жига и 5. успостављање *sui generis* правног система заштите географских ознака за занатске и индустријске производе на нивоу Европске уније. У оквиру пете опције, било је пет алтернатива...³⁵

3. Садржина Регулative

Регулатива садржи 73 члана распоређених у оквиру осам поглавља и то: 1. Опште одредбе (1-6), 2. Регистрација географске ознаке (7-39), 3. Заштита географских ознака (40-48), 4. Контроле и провере (49-62), 5. Измене других прописа (63-64), 6. Таксе (чл. 65), 7. Додатне одредбе (66-69) и 8. Прелазне и завршне одредбе (70-73). Саставни део Регулative чине и три прилога: 1. Образац изјаве о усклађености производа са спецификацијом, 2. Образац захтева за установљење географске ознаке и 3. Образац приговора.

3.1. Опште одредбе

Општим одредбама се, пре свега, одређује да су предмет и подручје примене Регулative географске ознаке за занатске и индустријске производе, затим се прецизира да се под занатским и индустријским производима подразумевају: а. производи произведени у потпуности ручно или помоћу ручних или дигиталних алата или механичким средствима, кад год је ручни допринос важна компонента готовог производа или б. производи произведени на стандардни начин, између осталог и путем серијске производње и употребом машина. Имајући овакво одређење у питању није уопште спорно да се географским ознакама за занатске и индустријске производе обележавају индустријски производи, као и производи домаће радиности и други занатски производи. Недоумицу, међутим, ствара навод из тач. 5 Преамбуле Регулative према којој се као пример занатских и индустријских производа наводи природно камење (*natural stones*), па се поставља питање да ли се осим за

³⁴ *Commission Staff Working Document, Executive Summary of the Impact Assessment Report on geographical indication protection for craft and industrial products, Brussels 13.04.2022 SWD(2022) 116.final.*

³⁵ Више о томе: *исто*, стр. 3-4.

обележавање занатских и индустријских производа ова Регулатива односи и на означавање географског порекла природних производа.

У оквиру општих одредаба наводе се циљеви Регулативе и регулишу обавезе Комисије, Завода за интелектуалну својину Европске уније (даље у тексту: Завод) и надлежних органа држава чланица у вези са заштитом података о личности. Такође, у овом поглављу се прописују материјални услови за установљење географске ознаке и то три афирмативна и један негативни. Тако је прописано: а. да производ мора потицати из означеног локалитета, региона или државе; б. да се квалитет, углед или друго својство производа суштински могу приписати географском пореклу и в. да се најмање једна фаза производње мора спровести на дефинисаном географском подручју. Уз ова три афирмативна услова који морају бити испуњени кумулативно, прописано је да сметњу за установљење географске ознаке представља случај када је производ за чије обележавање се жели регистровати географска ознака у спротности са јавним поретком (*products that are in contrary to public policy*).

3.2. Поступак установљења географских ознака

Поступак установљења географске ознаке састоји се од две фазе: националне и унитарне. То значи да се пријава географске ознаке подноси надлежном органу државе чланице (даље у тексту: национални завод).³⁶ Тек након што се спроведе национална фаза поступка по пријави поступа Завод.³⁷ Само изузетно се пријава може директно доставити Заводу. Такође само изузетно, о захтеву за установљење географске ознаке ће уместо Завода одлучивати Комисија.

На подношење пријаве географске ознаке овлашћено је удружење произвођача предметног производа. Организационо-правна форма удружења је правно ирелевантна. У чл. 8(1) Регулативе не помиње се да ли удружење произвођача мора бити регистровано, као ни да ли удружење одн. чланови удружења морају имати седиште на датом географском подручју. Изузетно, пријаву географске ознаке може поднети и појединац ако су кумулативно испуњена два услова: а. подносилац пријаве географске ознаке је једини субјект који је вољан покренути поступак установљења предметне географске ознаке, а б. географско подручје није ограничено на posed подносиоца пријаве. Ако ниједан произвођач није вољан поднети пријаву географске ознаке, то може учинити орган локалне самоуправе или територијалне аутономије или приватно-правни субјект овлашћен од стране државе чланице. За ту сврху

³⁶ Две или више држава чланица могу се споразумети да национални завод једне од њих буде надлежан за спровођење националне фазе поступка по пријавама подносилаца са територије друге односно других држава чланица.

³⁷ За разлику од ознака географског порекла пољопривредних и прехранбених производа за чију регистрацију је надлежна Комисија.

држава чланица не може одредити национални завод нити сертификационо тело надлежно за контролу усклађености производа са спецификацијом. Регулативом се регулише и ситуација када предметно географско подручје обухвата територију или део територије две или више држава чланица или део територије Европске уније и треће државе или подручја две или више трећих држава. У том случају дозвољава се подношење заједничке пријаве.

Пријаву географске ознаке чине: а. тзв. Јединствени документ (*Single document*), б. Спецификација производа и в. Пропратна документација. Тзв. Јединствени документ се сачињава према обрасцу бр. 2 датом у прилогу Регулативе. Судећи према подацима које садржи, то би више био Апстракт него Захтев за установљење ознаке географског порекла. Спецификација производа пак садржи следеће информације: 1. назив који се штити као географска ознака,³⁸ 2. врста производа, 3. опис производа, а по потреби и опис сировина, 4. спецификација дефинисаног географског подручја и информације којима се утврђује веза између географског подручја и квалитета, угледа или другог својства производа,³⁹ 5. доказ да производ потиче са дефинисаног географског подручја,⁴⁰ 6. опис метода производње уз посебно наглашавање да су и који су елементи поступка производње традиционални, као и шта је у тој пракси специфично, 7. информације о паковању, ако подносилац пријаве одреди да се паковање мора обавити баш на деномираном географском подручју, у ком случају је подносилац пријаве дужан додатно образложити зашто се паковање производа мора извршити баш на том подручју, 8. посебна правила о обележавању производа, 9. указивање на то које се појединачне фазе производње обављају у другој држави чланици или трећој земљи, уз објашњење како ће се у том случају извршити провера усклађености производа са спецификацијом, 10. друге информације које својим општим правним актима предвиде државе чланице или удружења произвођача, под условом да су такви захтеви објективни, недискриминирајући и компатибилни са унитарним и националним правом.⁴¹

³⁸ Овај назив може бити географски назив места производње или назив који се употребљава у трговини или свакодневном говору на дефинисаном географском подручју за опис производа или за упућивање на тај производ.

³⁹ „Ексклузивно порекло и ексклузиван квалитет чине неодвојиво јединство географских ознака порекла“ (Лукиновић, М, Драгојевић, З., *Савремени изазови и недоумице заштите географских ознака порекла*, Правни живот бр. 11/2017, стр. 589).

⁴⁰ Када се на дефинисаном географском подручју производ не производи у целости наводи се које се фазе производње реализују на географском подручју чији ће се назив користити као упућивање на географско порекло.

⁴¹ Спецификација се сматра „дискурсионим документом“, што би значило да није све што је у њој садржано обухваћено обимом права (MacQueen, H., Waelde, C., Laurie, G., *Contemporary Intellectual Property, Law and Policy*, Oxford, 2008, стр. 700). Аутори се позивају на случај *Consorzio del Prosciutto di Parma vs. Asda Stores Ltd* [2002] FSR 3, para 29.

Пропратна документација мора да садржи: а. податке о подносиоцу пријаве, б. контакт податке о органу надлежном за контролу усклађености производа са спецификацијом односно сертификационом телу, в. информације о свим ограничењима употребе или заштите географске ознаке, те о свим транзиционим мерама које предлаже подносилац пријаве или национални завод и г. све друге информације које држава чланица или подносилац пријаве сматра прикладним.

Пријава географске ознаке може се поднети електронским путем.

3.2.1. Национална фаза поступка

У оквиру националне фазе поступка проверава се испуњеност како формалних, тако и материјалних услова за установљење географске ознаке. Уколико национални завод утврди да је пријава непотпуна или да садржи нетачне податке позваће подносиоца пријаве да пријаву допуни или исправи. Уколико у датом року пријава не буде допуњена или исправљена, одбацује се. Уколико су формалноправни и материјални услови за установљење географске ознаке испуњени, пријава се објављује и позивају се сва лица која имају непосредни правни интерес да се спречи установљење географске ознаке такве, каква јесте, а седиште или пребивалиште им се налази у држави чланици чији национални завод спроводи поступак или у држави чланици из које предметни производ потиче, да у року, који не може бити краћи од два месеца, поднесу приговор. Приговор се може поднети из три разлога: а. нису испуњени материјални услови за установљење географске ознаке, б. предметна географска ознака се односи на генерични производ или је хомонимна или би се установљењем географске ознаке нарушила репутација раније регистрованог познатог жига и в. установљење географске ознаке угрозило би постојање идентичног или сличног назива који се употребљава у трговини или жига или постојање производа који је законито био доступни на тржишту најмање пет година пре датума објаве пријаве.

Уколико приговор буде поднет, национални завод позива подносиоца пријаве и подносиоца приговора да започну консултације ради постизања споразумног решења спора. Обавештење о исходу консултација дужан је националном заводу доставити подносилац пријаве. Исход консултација може бити и измена појединих делова или података у пријави. Уколико пријава као последица приговора и консултација није повучена, национални завод доноси одлуку. Осим што може бити позитивна, одлука може бити и негативна. Уколико је одлука позитивна, конституишу се права из пријаве односно подносиоцу пријаве признаје се привремена *национална* правна заштита односно правна заштита ограничена на територију државе чланице чији завод спроводи националну фазу поступка. Привремена правна заштита се признаје од датума подношења пријаве до доношења унитарне одлуке о установљењу географске ознаке. Привремена правна заштита може престати и раније у случају повлачења пријаве. Уколико је одлука националног завода негативна,

против ње је дозвољена жалба. У сваком случају одлука се објављује. Поред одлуке објављује се и спецификација на којој се одлука темељи.

3.2.2. Унитарна фаза поступка за установљење географске ознаке

Унитарну фазу поступка спроводи Завод. Изузетно, о установљењу географске ознаке, по сопственој иницијативи или на захтев националног завода или Завода, може одлучити Комисија „ако би регистрација предложене географске ознаке могла бити у супротности са јавним поретком или ако би таква регистрација или одбијање захтева могли угрозити трговинске или спољне односе Европске уније.“⁴²

По пријему пријаве коју национални завод подноси у електронској форми путем дигиталног система за подношење пријава Заводу, Завод проверава: а. да нема очигледних недостатака, б. да су у пријави садржане све неопходне информације и в. да је тзв. Јединствени документ сачињен прецизно, технички коректно и у складу са Регулацивом. Уколико утврди да је пријава непотпуна или да садржи нетачне информације, Завод ће позвати национални завод да у року од два месеца допуни пријаву или исправи податке у пријави, а све под претњом одбацивања пријаве. Уколико се и када се по пријави може наставити поступак, пријава се објављује. Заправо, објављују се Јединствени документ и линк ка Спецификацији коју је приликом доношења одлуке електронски објавио национални завод. Јединствени документ објављује се на свим језицима који су у службеној употреби у ЕУ.

У року од три месеца од објаве Јединственог документа, Заводу је могуће поднети приговор. Не постоји подударност субјеката који су овлашћени поднети приговор на националном и на унитарном нивоу. На унитарном нивоу приговор могу поднети: национални заводи држава чланица или трећих држава или правно или физичко лице које има непосредни правни интерес за подношење приговора, са седиштем или пребивалиштем у другој држави чланици или трећој земљи. Разлози за подношење приговора на унитарном нивоу идентични су разлозима за подношење приговора на националном нивоу.⁴³

Уколико приговор буде поднет, а Завод сматра да је допуштен, подносилац приговора и подносилац пријаве позивају се да обаве консултације ради мирног решавања спора и за то им се оставља рок од три месеца. Подносилац пријаве је дужан у року од месец дана од дана окончања консултација обавестити Завод о исходу. Странке се током консултација могу договорити да се пријава измени. Ако Завод сматра да су у погледу измењене пријаве испуњени формални и материјални услови за установљење географске ознаке, измењена пријава се

⁴² Регулацива, чл. 30(1). Но чак и у тим случајевима нацрт одлуке припрема Завод (*Исто*, чл. 30(2)).

⁴³ Једино се рок од пет година у оквиру трећег разлога рачуна од датума објаве пријаве географске ознаке у регистру Завода.

објављује, с тим што ако су измене знатне, поново ће бити дозвољено подношење приговора. Осим приговора, поменути органи, правна и физичка лица, могу Заводу поднети Обавештење о примедбама (Notice of comments). Обавештење о примедбама не третира се као Приговор, а подносилац Обавештења не стиче својство странке. Обавештење о примедбама биће узето у обзир приликом одлучивања. Завод прослеђује Обавештење о примедбама подносиоцу пријаве.

Одлука Завода по пријави може бити позитивна и негативна. У случају позитивне одлуке, географска ознака бива установљена и подаци о томе уписани у регистар Завода. Против негативне одлуке могуће је жалбеним већима Завода поднети жалбу. Жалба се подноси у року од два месеца од датума објаве оспораване одлуке. Да би се сматрало да је поднета жалба, Заводу мора бити достављен доказ да је плаћена такса на жалбу. У моменту подношења, жалба не мора да садржи образложење жалбених разлога, али се они морају доставити у року од два месеца од истека рока за подношење жалбе. Подношењем жалбе производи се суспензивно правно дејство. У току решавања по жалби, жалбена већа Завода могу обавити консултације са Саветодавним одбором.⁴⁴ Против одлука жалбеног већа Завода могуће је поднети тужбу Суду опште надлежности ЕУ. У сваком случају одлуке Завода објављују се у Регистру географских ознака за занатске и индустријске производе на свим службеним језицима Европске уније, а упућивање на одлуку објављује се у Службеном листу Европске уније.

Уколико је коначна одлука позитивна, подаци о признатој географској ознаци се уписују у Регистар географских ознака за занатске и индустријске производе на изворном писму. Ако изворно писмо није латиница, врши се транскрипција назива на латиницу, па се обе верзије географске ознаке уписују у Регистар и обе имају једнак правни статус. Регистрована географска ознака не може у Европској унији постати генерични назив за производ за чије обележавање је географска ознака установљена.

Посебна одредба Регулative посвећена је решавању колизије са затеченим правима других лица. Тако се у случају установљења географске ознаке за занатски или индустријски производ може одобрити прелазно раздобље од највише пет година како би се за производ пореклом из државе чланице или треће земље чија се ознака састоји од географске ознаке или садржи географску ознаку, омогућила даљња употреба те ознаке под којом је пуштан у промет, под условом да је допуштеним приговором утврђено, алтернативно: а. да се установљењем географске ознаке угрожава постојање идентичног или сличног назива који се употребљава у трговини ради означавања производа или б. да су

⁴⁴ Саветодавни одбор чине по један представник из сваке државе чланице и један представник Комисије, именовани на период од пет година, с могућношћу продужења мандата. На захтев Комисије, жалбена већа и други органи Завода морају се консултовати са Саветодавним одбором.

се ти производи законито стављали у промет под тим називом на спорном државном подручју најмање пет година пре но што је Завод објавио пријаву.

Прелазно раздобље може трајати и петнаест година под условом да се, кумулативно, докаже: а. да се споран назив законито и поштено непрекидно употребљава најмање 25 година пре датума подношења пријаве Заводу, б. да сврха употребе спорног назива ни у једном тренутку није била искоришћавање угледа назива који је регистрован као географска ознака и в. да потрошачи нису били нити су могли бити у заблуди у вези с правим географским пореклом производа. Ако се дозволи употреба у прелазном периоду, назив земље порекла производа мора бити видно истакнут на етикети производа.

Прелазно раздобље може одобрити и национални завод и то у трајању до десет година од дана прослеђивања пријаве Заводу под условом да су привредни субјекти којима се прелазно раздобље одобрава законито стављали у промет производ употребљавајући спорни назив непрекидно најмање пет година пре подношења пријаве националном заводу и да је то наведено у приговору. Подношење приговора је стога *conditio sine qua non* за остварење права на прелазни период.

3.2.3. Директно подношење пријаве Заводу

У упоредном праву влада поприлична разноликост кад је реч о правној заштити ознака географског порекла. Осим *sui generis* правом, ознаке географског порекла штите се по основу права жига, нарочито жиговима гаранције и колективним жиговима, те по основу права сузбијања нелојалне конкуренције и потрошачког права. Правна фрагментарност по питању ознака географског порекла за занатске и индустријске производе била је карактеристична и за земље Европске уније. Само у петнаест земаља ЕУ био је успостављен посебан *sui generis* правни режим за ознаке географског порекла за занатске и индустријске производе. Из тога произлази да немају све државе чланице ЕУ потребну правну, кадровску и другу инфраструктуру за спровођење националне фазе поступка за установљење географске ознаке за занатске и индустријске производе. Такве државе Комисија може ослободити обавезе спровођења националне фазе поступка под условом да захтев у том смислу поднесу до 24. новембра 2024. године. Захтев ће бити усвојен ако држава чланица, која нема потребну инфраструктуру за спровођење националне фазе поступка, захтеву за омогућавање директне регистрације приложи процену према којој је локални интерес за заштиту географских ознака за занатске и индустријске производе изразито низак.⁴⁵

Чак и када се држава чланица ослободи обавезе да спроводи националну фазу поступка, она мора именовати тзв. Јединствену контактну тачку (*Single*

⁴⁵ Ако се захтев државе чланице усвоји, али се покаже да број пријава *знатно* премашује процену, Комисија може укинути ослобађање државе чланице од спровођења националне фазе поступка.

point of contact, даље у тексту: ЈКТ) за сва техничка питања у вези са пријавама географске ознаке из те државе чланице. На сваки упит или захтев Завода ЈКТ мора одговорити односно поступити у року до два месеца. Уколико не поступи по захтеву Завода, поступак по пријави географске ознаке из те земље суспендује се на период од шест месеци. Ако ЈКТ и након тог периода не буде сарађивала са Заводом, Завод одлучује о пријави након консултација са Саветодавним одбором. О именовану ЈКТ држава чланица обавештава и Комисију и Завод.

У случају да је држава чланица ослобођена обавезе спровођења националне фазе поступка, пријава географске ознаке подноси се директно Заводу (зато се овај правни институт назива: директна регистрација). По пријему пријаве, Завод предузима процесне радње које иначе предузима у оквиру унитарне фазе поступка.

Географске ознаке за занатске или индустријске производе пореклом из трећих држава могу бити заштићене и за територију Европске уније уколико то произлази из међународног уговора и под условом да се ради о регистрованој географској ознаци у земљи порекла.⁴⁶ Да ли ће у том случају пријаву Заводу за интелектуалну својину Европске уније доставити национални завод треће државе или неки други орган власти или друштвена организација или правно или физичко лице овлашћено за коришћење географске ознаке, зависи од националног законодавства треће државе. О пријавама за регистрацију географских ознака из трећих земаља одлучује Комисија имплементационим актом.⁴⁷ Завод врши упис у Регистар.⁴⁸

3.3. Правна заштита

Према чл. 40 Регулative, регистроване географске ознаке заштићене су од:

а. сваке непосредне или посредне комерцијалне употребе географске ознаке за обележавање производа који нису обухваћени регистрацијом, ако су ти производи слични производима за чије обележавање је географска ознака регистрована или ако се употребом назива експлоатише, слаби или разводњава репутација заштићене географске ознаке или јој се штети;

⁴⁶ Услов претходне регистрације географске ознаке у земљи порекла био је основ за спор који су САД и Аустралија покренуле у СТО против ЕУ. Тужба се заснивала на дискриминацији јер земље у којима не постоји *sui generis* режим заштите ознака географског порекла тај услов не могу испунити. Тужба је делимично усвојена. Више о томе: Kur, A., Cocks, S., *Nothing but a GI Thing, Geographical Indications under EU Law*, Fordham Intellectual Property, Media and Entertainment Law Journal, No 4/2007, стр. 1002-1004.

⁴⁷ Регулative, чл. 37(3).

⁴⁸ Исто.

б. сваке злоупотребе, имитације или подсећања (evocation) на назив који је заштићен као географска ознака, чак иако је наведено право географско порекло роба или услуга или ако се користи превод географске ознаке или ако јој је додат израз као што је: „стил“, „врста“, „метода“, „како се производи у“, „опонашање“, „арома“, „мирис“, „као“ или сличан израз;

в. сваке друге преварне употребе знака којом се ствара заблуда у погледу извора, порекла, врсте, или битних обележја производа на унутрашњој или спољашњој амбалажи, у рекламном материјалу, у документима или у информацијама које су путем Интернета прибављене у вези са производом или паковањем у амбалажу којом се ствара лажни утисак о географском пореклу;

г. сваког другог поступка који потрошача може довести у заблуду о правом географском пореклу производа.

Имајући у виду овако одређен обим права, као и посебне одредбе о заштити у односу на називе Интернет домена, те заштити у односу на робу која се налази у царинском подручју Европске уније иако није пуштена у промет (роба у транзиту) и у односу на робу која се продаје на даљину, можемо закључити да је за географске ознаке занатских и индустријских производа предвиђена апсолутна правна заштита.⁴⁹

У оквиру овог поглавља се даље посебно уређује обележавање делова или компонената производа за чије обележавање је регистрована географска ознака.

У овом поглављу су прописане три сметње за установљење географске ознаке и то у односу на: генеричне називе, хомонимне називе и познате жигове.

У последњем члану овог поглавља регулише се употреба симбола, ознака и скраћеница на етикетама, рекламном материјалу и кореспонденцији. Што се тиче симбола Европске уније за заштићене ознаке географског порекла упућује се на сходну примену делегиране Регулative Комисије бр. 664/2014.⁵⁰

⁴⁹ Апсолутна правна заштита би, најкраће речено, била заштита „против сваке узурпације или имитације“ (Манигодић, М., Манигодић, Ђ., *Ознаке географског порекла*, Правни живот, бр. 13/2008, стр. 12). Суд правде Европске уније је и овако широк обим права додатно проширио тиме што су правном заштитом, сем ознаке географског порекла обухваћене и специфичне карактеристике производа за чије се обележавање установљена ознака географског порекла користи (Bonadio, E., Lucchi, N., Contardi, M., *Extending the Protection of Geographical Indications within and beyond the EU*, <https://ssrn.com/abstract=4272893> (17.12.2023)).

⁵⁰ *Commission delegated regulation (EU) No 664/2014 of 18th December 2013 supplementing Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council with regard to the establishment of the Union symbols for protected designations of origin, protected geographical indications and traditional specialities guaranteed and with regard to certain rules on sourcing, certain procedural rules and certain additional transitional rules*, (OJ L 179 of 19.06.2014).

Изричито је прописано да се географска ознака мора налазити у истом видном пољу као и симбол Уније!

Што се обележавања производа тиче, дозвољава се да на етикети, рекламном материјалу и пословној кореспонденцији буде садржан приказ географског подручја, као и текст, цртеж или симбол који се односе на државу или регију у којој се налази именовано географско подручје. Посебно се предвиђа могућност да етикета производа, рекламни материјал и пословна кореспонденција садрже симбол Европске уније и онда када се ради о географској ознаци за производ из треће земље која је уписана у регистар Завода за интелектуалну својину Европске уније.⁵¹

3.4. Контрола и спровођење

Користити географску ознаку могу сви они и само они произвођачи чији је производ усклађен са захтевима из Спецификације.⁵² Признање статуса овлашћеног корисника географске ознаке врше национални заводи. Они то могу чинити на начин какав је познат и у Србији, спроводећи поступак претходне контроле. Међутим, то није обавезно, па се као алтернатива предвиђа да се држава чланица може одредити да статус овлашћеног корисника географске ознаке признаје на основу Изјаве (*self-declaration*) коју заинтересован произвођач доставља пре почетка коришћења ознаке. У сваком случају, било да је спроведена претходна контрола или статус овлашћеног корисника признат на основу Изјаве, коришћење географске ознаке не може започети пре него што национални завод изда сертификат о одобрењу употребе географске ознаке (*certificate of authorisation to use the geographical indication*).

Без обзира за коју се алтернативу одреде национални заводи, дужни су спроводити накнадне контроле јер се сертификат односно овлашћење на коришћење географске ознаке мора обнављати сваке три године. Контролу усклађености производа са захтевима из Спецификације врше сертификациона тела за која је утврђено да су у погледу стручног кадра, опреме, инфраструктуре и других ресурса усклађени са европским стандардима *EN ISO/IEC 17065*, *EN ISO/IEC 17020* и *EN ISO/IEC 17025* или са другим одговарајућим међународно признатим стандардима. Акредитацију сертификационих тела врши: у Европској унији акредитационо тело признато на основу Регулative бр. 765/2008⁵³ и које је

⁵¹ Регулative, чл. 48(7).

⁵² Регулative, чл. 47. Ни овде се изричито не спомиње ништа у вези са тим да ли седиште произвођача мора бити на означеној територији.

⁵³ *Regulation (EC) No 765/2008 of the European Parliament and of the Council of 9th July 2008 setting out the requirements for accreditation and market surveillance relating to the marketing of*

члан Европске организације за акредитацију, а у трећим земљама акредитационо тело које је члан Међународног акредитационог форума (IAF) или Међународне организације за акредитацију лабораторија (ILAC).

3.5. Измене прописа

Како би се Регулатива могла примењивати, одредбама овог поглавља извршене су измене и допуне две регулативе и то: Регулативе бр. 2017/1001⁵⁴ и Регулативе бр. 2019/1753.⁵⁵

3.6. Административне таксе

Државе чланице могу, али нису обавезне наплаћивати таксе за подношење пријаве географске ознаке. Такође, државе чланице могу захтевати надокнаду трошкова контроле усклађености производа са захтевима из Спецификације. Што се тиче унитарне фазе поступка Завод наплаћује таксе у случајевима: директне регистрације, регистрације географских ознака из трећих земаља и за подношење жалбе. Завод може предвидети наплату таксе за измену Спецификације и подношење захтева за поништај географске ознаке.

3.7. Додатне одредбе

Додатне одредбе односе се на: службени језик поступка установљења географске ознаке за занатске и индустријске производе, информатички систем, делатност Комитета за географске ознаке за занатске и индустријске производе⁵⁶ и извршење делегираних овлашћења.

3.8. Прелазне и завршне одредбе

Регулатива ступа на снагу двадесетог дана од дана објаве у Службеном листу Европске уније. Регулатива је објављена 27. октобра 2023, тако да је на

products and repealing Regulation (EEC) No 339/93 (Text with EEA relevance), OJ L 218 of 13.08.2008.

⁵⁴ *Regulation (EU) 2017/1001 of the European Parliament and of the Council of 14th June 2017 on the European Union trade mark (codification)(Text with EEA relevance), OJ L 154 of 16.06.2017.*

⁵⁵ *Regulation (EU) 2019/1753 of the European Parliament and of the Council of 23rd October 2019 on the action of the Union following its accession to the Geneva Act of the Lisbon Agreement on Appellations of Origin and Geographical Indications, OJ L 271 of 24.10.2019.*

⁵⁶ *Комитет поступа у складу са: Regulation (EU) No 182/2011 of the European Parliament and of the Council of 16th February 2011 laying down the rules and general principles concerning mechanisms for control by Member States of the Commission's exercise of implementing powers, OJ L 55, 28.2.2011, чл. 5.*

снагу ступила 16. новембра 2023. године, међутим примена Регулативе је одложена до 1. децембра 2025. године, изузев одредаба које се односе на: 1. подношење захтева за ослобађање од обавезе спровођења националне фазе поступка за установљење географске ознаке, 2. формирање Саветодавног одбора, 3. доношење имплементирајућих регулатива ради формирања Регистра географских ознака за занатске и индустријске производе и његове информатичке структуре, 4. успостављање информационог система, формирање Комитета за географске ознаке за занатске и индустријске производе и извршење делегираних овлашћења и 5. обавезе држава чланица у погледу достављања обавештења.

Најкасније 2. децембра 2026. године (у оним државама чланицама у којима је успостављен) престаће да функционише национални правни режим заштите географских ознака за занатске и индустријске производе. То је уједно и последњи рок до када државе чланице могу обавестити Комисију и Завод за које регистроване географске ознаке желе обезбедити унитарну правну заштиту. И поред исхођења националне регистрације, генерични називи не могу се регистровати као унитарне географске ознаке за занатске и индустријске производе.

4. Закључна разматрања

У Европској унији је у овом моменту могуће регистровати ознаке географског порекла за вина, ароматизована вина, жестока алкохолна пића и друге пољопривредне и прехранбене производе. Од 1. децембра 2025. године уводи се могућност установљења географских ознака за занатске и индустријске производе. Поступак установљења географске ознаке подељен је у две фазе: националну и унитарну, при чему на нивоу Европске уније поступак спроводи Европски завод за интелектуалну својину (*EUIPO*). Изузетно је могуће спровести и поступак директне регистрације. Установљена географска ознака за занатски или индустријски производ аутоматски је заштићена на територијама свих држава чланица Европске уније, што значи да је систем регистрације централизован на нивоу Уније. Иако је за обележавање географског порекла занатских и индустријских производа одабрана географска ознака, предвиђена је, за разлику од *TRIPS*-а, апсолутна правна заштита. За међународну регистрацију географске ознаке за занатски или индустријски производ установљене у Европској унији, а у складу са Женевским актом Лисабонског споразума из 2015. године, надлежна је Европска комисија.

Пошто се према нашем позитивном праву ознака географског порекла може регистровати за производ домаће радиности или индустријски производ⁵⁷

⁵⁷ Већ постоје регистроване ознаке географског порекла за: Пиротске ћилиме, Бездански дамаст, (ручно плетене џемпере) Сирогојно и др.

у важеће правне прописе не морају се због Регулative уводити кардиналне новине. Ипак неке разлике постоје. Прво питање се односи на врсту ознаке географског порекла. Пошто је Србија чланица Лисабонске уније, морала би задржати могућност регистрације имена порекла (мада појам географске ознаке према чл. 1(2) Регулative бр. 2019/1753 обухвата и имена порекла и ознаке порекла и географске ознаке⁵⁸, ипак је чињеница да ЕУ није чланица Лисабонске уније и самим тим није обавезана Лисабонским аранжманом). Кад је реч о процедури, имајући у виду да су у Европској унији присутни како у националној тако и у унитарној фази поступка, објављивање пријаве и увођење права на приговор чине се неизбежним. Правну систематику Регулative према којој су неке сметње за установљење географске ознаке наведене у првом, а остале у трећем поглављу не би требало следити. Такође, противност јавном поретку (барем у односу на формулацију у енглеској и хрватској верзији Регулative) у нашем закону је боље дефинисана, па ни то не би требало мењати. Коначно, систем претходне провере усклађености карактеристика производа са захтевима из елабората односно спецификације ради признања статуса овлашћеног корисника ознаке географског порекла, део је устаљене управне праксе Завода тако да се и у том делу може задржати постојеће нормативно решење. То не значи да се независно од усклађивања са правом Европске уније наш закон о ознакама географског порекла не може унапређивати, али упуштање у таква разматрања би већ превазилазило и тему и обим овог рада.

*Stefan Šokinjov, Ph.D., Full-time Professor
Faculty of Law, University of Kragujevac*

THE GEOGRAPHICAL INDICATIONS FOR CRAFT AND INDUSTRIAL PRODUCTS

Summary

The Regulation (EU) 2023/2411 of 18th October 2023 on the protection of geographical indications for craft and industrial products and amending Regulations (EU) 2017/1001 and (EU) 2019/1753, applying since 1st December 2025, establishes a unified EU title for the protection of geographical origin of craft and industrial products. It is prescribed that legal procedure regarding the examination of the

⁵⁸ У смислу TRIPS-а.

applications in order to be established if conditions for registration of geographic indications are fulfilled encompasses two phases, first at national level and second at Union level. Exceptionally a direct registration procedure is possible at the request of the Member State. Unlike the EU designations of geographical origin system protecting agricultural products which is administered by Commission on Union level, the entity in charge at EU level, according to this Regulation, is EU Intellectual Property Office (EUIPO) although Commission retains the power to decide upon the application where registration might be contrary to public policy and when registration of the geographical indication or rejection of application might jeopardize the Union's trade or external relations. As the form of geographical origin protection for craft and industrial products geographical indication has been chosen but unlike TRIPS Art. 22, it is an absolute legal protection laid down.

Key words: *geographical indications, craft and industrial products, Industrial property law, European Union.*

Литература

- Bonadio, E., Lucchi, N., Contardi, M., *Extending the Protection of Geographical Indications within and beyond the EU*, <https://ssrn.com/abstract=4272893> (17.12.2023).
- Ferrari, M., *The narratives of geographical indications*, International Journal of Law in Context, No. 2/2014.
- Хасић, Т., Маринковић Рачки, А., *Заштита традицијских производа примјеном земљотисних ознака у Еуропској унији након ступања на снагу Женевског акта на Лисабонски споразум*, Правни вјесник, бр. 1/2022.
- Kur, A., Cocks, S., *Nothing but a GI Thing*, Geographical Indications under EU Law, Fordham Intellectual Property, Media and Entertainment Law Journal, No 4/2007.
- Kur, A., Dreier, T., Luginbuehl, S., *European Intellectual Property Law, Text, Cases and Materials*, Edward Elgar Publishing Cheltenham, 2019.
- Лукиновић, М., Драгојевић, З., *Савремени изазови и недоумице заштите географских ознака порекла*, Правни живот, бр. 11/2017.
- Манигодић, М., Манигодић, Ђ., *Ознаке географског порекла*, Правни живот, бр. 13/2008.
- MacQueen, H., Waelde, C., Laurie, G., *Contemporary Intellectual Property, Law and Policy*, Oxford 2008.
- Moir, H.V.J., *Geographical Indications: EU policy at home and abroad*, Paper presented at the: IP Statistics for Decision Makers (IPSDM) conference, Sydney 15-16 November 2016.
- Miribung, G., *Changes Happen Slowly - Some Comments on Geographical Indications Between the Geneva Act and Regulation 2019/1753*, European Food and Feed Law Review, No. 1/2020.

Zappalaglio, A., *Getting art 22(1) TRIPS right: a commentary on the definition of Geographical Indication from an EU perspective with a focus on wines*, Journal of World Investment & Trade No 2/2022, стр 13, <https://ssrn.com/abstract=4099011> (17.12.2023).

Правни прописи:

Regulation (EU) 1308/2013 of the European Parliament and of the Council of 17th December 2013 establishing a common organisation of markets in agricultural products and repealing Council Regulations (EEC) No 922/72, (EEC) No 234/79, (EC) No 1037/2001 and (EC) No 1234/2007 (OJ L 347 of 20.12.2013).

Regulation (EU) No 251/2014 of the European Parliament and of the Council of 26th February 2014 on the definition, description, presentation, labelling and the protection of geographical indications or aromatised wine products and repealing Council Regulation (EEC) No 1601/91 (OJ L 84 of 20.03.2014).

Regulation (EU) 2019/787 of the European Parliament and of the Council of 17th April 2019 on the definition, description, presentation and labelling of spirit drinks, the use of the names of spirit drinks in the presentation and labelling of other foodstuffs, the protection of geographical indications for spirit drinks, the use of ethyl alcohol and distillates of agricultural origin in alcoholic beverages, and repealing Regulation (EC) No 110/2008 (OJ L 130 of 17.05.2019).

Regulation (EU) 2023/2411 of the European Parliament and of the Council of 18 October 2023 on protection of geographical indications for craft and industrial products and amending Regulations (EU) 2017/1001 and (EU) 2019/1753, OJ L series of 27.10.2023.

Regulation (EU) No 2024/1143 of the European Parliament and of the Council of 11th April 2024 on geographical indications for wine, spirit drinks and agricultural products, as well as traditional specialities guaranteed and optional quality terms for agricultural products, amending Regulations (EU) No 1308/2013, (EU) 2019/787 and (EU) 2019/1753 and repealing Regulation (EU) No 1151/2012 (OJ L series of 23.04.2024).

Council Decision (EU) 2019/1754 of 7th October 2019 on the accession of the European Union to the Geneva Act of the Lisbon Agreement on Appellations of Origin and Geographical Indications, OJ L 271 of 24.10.2019.

Commission delegated regulation (EU) No 664/2014 of 18th December 2013 supplementing Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council with regard to the establishment of the Union symbols for protected designations of origin, protected geographical indications and traditional specialities guaranteed and with regard to certain rules on sourcing, certain procedural rules and certain additional transitional rules, (OJ L 179 of 19.06.2014).

Regulation (EC) No 765/2008 of the European Parliament and of the Council of 9th July 2008 setting out the requirements for accreditation and market surveillance relating to the marketing of products and repealing Regulation (EEC) No 339/93 (Text with EEA relevance), OJ L 218 of 13.08.2008.

Regulation (EU) 2017/1001 of the European Parliament and of the Council of 14th June 2017 on the European Union trade mark (codification)(Text with EEA relevance), OJ L 154 of 16.06.2017.

Regulation (EU) 2019/1753 of the European Parliament and of the Council of 23rd October 2019 on the action of the Union following its accession to the Geneva Act of the Lisbon Agreement on Appellations of Origin and Geographical Indications, OJ L 271 of 24.10.2019.

Regulation (EU) No 182/2011 of the European Parliament and of the Council of 16th February 2011 laying down the rules and general principles concerning mechanisms for control by Member States of the Commission's exercise of implementing powers, OJ L 55, 28.2.2011.

Необавезујући правни акти и документи:

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A Single Market for Intellectual Property Rights. Boosting creativity and innovation to provide economic growth, high quality jobs and first class products and services in Europe, Brussels, 24.05.2011 COM(2011) 287 final, стр. 16.

Study on geographical indications protection for non-agricultural products in the Internal Market (Insight Consulting/REDD/OriGIn, 18.02.2013).

Green Paper, Making the most out of Europe's traditional know-how: a possible extension of geographical indication protection of the European Union to non-agricultural products, Strasbourg 15.07.2014 COM(2014) 469 final.

European Parliament resolution of 6th October 2015 on the possible extension of geographical indication protection of the European Union to non-agricultural products (2015/2053(INI)), OJ C 349 of 17.10.2017.

Council conclusions on intellectual property policy and the revision of the industrial designs system in the Union, OJ C 379 I/1 of 10.11.2020.

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Making the most of the EU's innovative potential. An intellectual property action plan to support the EU's recovery and resilience, Brussels, 25.11.2020. COM(2020) 760 final.

European Parliament Resolution of 11th November 2021 on an intellectual property action plan to support EU's recovery and resilience (2021/2007 (INI)), OJ C 205 of 20.05.2022.

Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on geographical indication protection for craft and industrial products and amending Regulations (EU) 2017/1001 and (EU) 2019/1753 of the European Parliament and of the Council and Council Decision (EU) 2019/1754, Brussels, 13.04.2022 COM(2022) 174 final, 2022/0115 (COD).

Commission Staff Working Document, Executive Summary of the Impact Assessment Report on geographical indication protection for craft and industrial products, Brussels 13.04.2022 SWD(2022) 116 final.